

СОЦІАЛЬНО – ЕКОНОМІЧНЕ СТАНОВИЩЕ УКРАЇНИ НА ПОЧАТКУ 20-Х РОКІВ. НЕП

ПЛАН

- Соціально – економічне становище України на початку 1920-х років.
- Голод 1921 – 1922рр.
- Впровадження непу в Україні, його особливості та підсумки.
- Зрушення в суспільно – політичному житті країни.

ОПОРНІ ПОНЯТТЯ І ДАТИ

- Опорні поняття:
- Неп;
- Продовольчий податок;
- Денаціоналізація;
- Опорні дати:
- 1921р. – запровадження непу;
- 1912 – 1923рр. – голод в Україні.

АКТУАЛІЗАЦІЯ ОПОРНИХ ЗНАНЬ

- Коли було запроваджено політику «воєнного комунізму»?
- Які основні положення «політики воєнного комунізму»?
- Що таке продрозкладка?

Комунізм – це Радянська влада + електрифікація всієї країни

1920р. – план ГОЕЛПРО

1921р. – курс на ліквідацію приватновласницьких підприємств в Україні

ГОСПОДАРСЬКА РОЗРУХА

- Промисловість (1920р.):
 - 10% довоєнної промислової продукції;
 - Працювало 2,5 тис. підприємств з 11 тис.;
 - Працювала одна домна з 57;
 - Знищено 4 тис. км залізниць;
 - Вціліло 40% паровозів
- Сільське господарство:
 - Посівні площі зменшилися з 20,9 до 15,4 млн.дес.;
 - Неврожай 1920р.;
 - Політика «воєнного комунізму»

Загальна сума збитків, завданих Україні громадянською війною, становила 12 млрд крб

-
- Крестьянское земледелие постепенно превращается в самоедское хозяйство. Крестьяне-производители исчезают, вместо них появляются просто едоки. Едок производит ровно столько, сколько нужно ему самому.

Газета «Беднота». - 1920. - 7 октября.

«.... Мой вывод, к которому я пришел с несомненностью: настоящий голод не стихийный. Он порожден излишней торопливостью: на рушен естественный порядок труда, вызваны вперед худшие элементы, самые нетрудоспособные, и им дан перевес, а самые трудоспособные подавлены. Теперь продолжается то же самое, если это не прекратится, можно ждать голода и на будущий год и дальше.

...Обобщая все сказанное, делаю вывод: наше правительство погналось за равенством и добилося только голода. Подавили самую трудоспособную часть народа, отняли у нее землю, и теперь земля лежит впусте.

...Нужно вернуться к свободе ...прежде всего, к свободе торговли. Затем к свободе печати, свободе мнений, не нужно хватать направо и налево...

...Если возможен еще выход для России, то он только в одном: в возвращении к свободе...

Вл. Короленко Негретов П. И. В. Г. Короленко.
Летопись жизни и творчества 1917-1921 гг. - М., 1990. - С. 216-217.

□ На які причини голоду вказує В. Короленком.

Політика
воєнного
комунізму

Розорення с/г за
роки революції,
громадянської
війни

Посуха і
неврожай 1921,
1922 років

Незацікавленість
селян

ПРИЧИНИ

Голод 1921 – 1923рр

?

НАСЛІДКИ

Померло від
голоду 1,5 – 2
млн чоловік

Загальні
демографічні
втрати становили 5
млн чоловік

Придушення
селянського
повстанського
руху

Зміцнення
влади
більшовиків

НАДАННЯ ДОПОМОГИ ГОЛОДУЮЧИМ МІЖНАРОДНИМИ ОРГАНІЗАЦІЯМИ

- ❑ Радянська влада не зверталася про допомогу до зарубіжних країн.
- ❑ У січні 1922р. ЦК КП(б)У дозволив повідомити про проблеми з продовольством на півдні України.
- ❑ Х.Раковський звернувся по допомогу до АРА (Американської організації допомоги).
- ❑ Допомогу надавав Міжнародний комітет допомоги голодуючим радянської Росії.
- ❑ Роль іноземних організацій у наданні допомоги голодуючим була вирішальною.

Неприйняття народом
політики «воєнного
комунізму», особливо
селянами

Діяльність повстанських
формувань (40 тис. чол.)
Н. Махно

Політична криза
початку 1921р.

Лютий 1921р.- 118
повстань проти
більшовиків на Україні

Страйки робітників (Харків, Одеса, Київ),
політичні вимоги «Ради без
більшовиків!»

Полтава, 30 сентября 1920 г.

«....Сегодня в губчека [...] напечатан длинный список расстрелянных [...] Тут уже впервые являются расстрелянные заложники [...] И этими мерами думают ввести социализм! Слепота, слепота! А между тем они так слепо уверены, что когда во время приезда Раковского я заговорил о необходимости свободы и вреде жестокостей, то все уверенно и весело засмеялись, как будто я сказал что-то наивное. Да это и действительно наивность. Один фальшивый шаг влечет за собой другой, третий. Большевизм сделал уже столько фальшивых шагов, что ему, пожалуй, уже нет возврата и приходится идти до конца [...]

Интересно, что жел. дор. рабочие на всяком собрании свищут коммунистам. Но большевики ухитряются фальсифицировать выборы и держаться пока на этой лжи...»

Негретов П. И. В. Г. Короленко. Летопись жизни и творчества. -М.: Книга, 1990. - С. 169.

НОВА ЕКОНОМІЧНА ПОЛІТИКА,
яка спрямована на
використання елементів
ринкових відносин і різних
форм власності.

запроваджений Х з»
їздом РКП(б) у
березні 1921р

Нова економічна політика (НЕП)

ПРИЧИНИ

Економічна
та
політична
кризи

Масові
повстання
селян,
робітників, в
армії та на
флоті

Намагання
більшовиків
утримати
владу в
своїх руках

Спад
революцій в
Західній
Європі та
відкладення
«світової
революції»

Злам ідеї
побудувати
комунізм
щляхом
ліквідації
ринкових
відносин

Нова економічна політика (НЕП)

```
graph TD; NEP[Нова економічна політика ( НЕП )] --> ProdTax[Введення продподатку]; NEP --> PrivateTrade[Відновлення приватної торгівлі і товарно – грошових відносин]; NEP --> Decentralization[Децентралізація і денационалізація]; NEP --> SmallBiz[Відновлення дрібного підприємництва, кооперації та оренди]; NEP --> StableCurrency[Введення стійкої валюти]; NEP --> CostAccounting[Введення госпрозрахунку]; NEP --> Concessions[Дозвіл іноземних концесій]; NEP --> ManagementReorg[Реорганізація управління господарством]; NEP --> LaborMarket[Створення ринку робочої сили];
```

Введення продподатку

Відновлення приватної торгівлі і товарно – грошових відносин

Децентралізація і денационалізація

Відновлення дрібного підприємництва, кооперації та оренди

Введення стійкої валюти

Введення госпрозрахунку

Дозвіл іноземних концесій

Реорганізація управління господарством

Створення ринку робочої сили

ІЗ НАКАЗУ ВОЗНЕСЕНСЬКОГО ПОВІТОВОГО ОСОБЛИВОГО ПРОДОВОЛЬЧОГО КОМІТЕТУ (ОДЕСЬКОЇ ГУБ.) ПРО ПОКАРАННЯ ЗАРУЧНИКІВ У РАЗІ НЕЗДАЧІ ПРОДПОДАТКУ 15 ЛИСТОПАДА 1921 Р.

- . 4. Взять в каждой волости от 15 до 25 человек заложников из кулацкого и середняцкого населения. В случае, если какое-либо село отказывается дать подписку о круговой ответственности или же, дав подписку о выполнении продналога в 48-часовой срок, и по истечении времени продналог будет не выполнен, такие села будут объявлены врагами Советской власти. Половина заложников будет судима, вплоть до применения высшей меры наказания - расстрела, после чего будет взята новая группа. Все наличие зерно-хлеба и зерно-фуража, не придерживаясь цифр причитающегося продналога, в хозяйствах, на коих будет распространена коллективная ответственность, будет конфисковано.

Голод 1921-1923 років в Україні: Збірник документів і матеріалів.-
К.: Наукова думка, 1993. - С. 51

- **Чим були викликані описані методи хлібозаготівель після оголошення нової економічної політики?**

-
- Суть НЕПу – перехід до соціалізму через державний капіталізм в умовах пролетарської держави з допущенням в усі сфери виробництва товарно – грошових відносин

Запровадження непу
пізніше, ніж в Росії

Впровадження непу
ускладнювався
голодом 1921 –
1923рр.

У керівництві КП(б)
У було багато
противників непу

Особливості НЕПу в Україні

Високі темпи розвитку

Зростання життєвого рівня
населення

Відбудова господарства
1929р.

Досвід ринкових відносин